

บทที่ 1

บทนำ

ลำไย (Longan) เป็นไม้ผลกิ่งเมืองร้อนที่นิยมปลูกมากทางตอนใต้ของประเทศไทย เนื่องจากทางการแพทย์แผนโบราณจีนถือว่าเป็นตัวยาสำคัญที่ใช้เป็นยาบำรุง และมีความเชื่อว่าเป็นผลไม้ที่เป็นสิริมงคล โดยเชื่อว่าเป็นผลไม้ที่เป็นตัวแทนของตามังกร จึงมักใช้เป็นส่วนประกอบในงานพิธีมงคล เช่น งานแต่งงาน เป็นต้น (พัชรินทร์, 2546) แหล่งกำเนิดของลำไยนั้นยังไม่มีข้อสรุปยืนยันชัดเจน ลำไยจัดเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญที่ทำรายได้เป็นอย่างดีแก่เกษตรกรในภาคเหนือของประเทศไทย และถูกบรรจุเป็นหนึ่งในพืชที่ทำรายได้เข้าประเทศสูง (Product champion) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2540 สามารถทำรายได้เข้าประเทศมากกว่า 5,000 ล้านบาทโดยมีการส่งออกในรูปแบบของลำไยสด ลำไยอบแห้ง และลำไยกระป๋อง ซึ่งตลาดส่งออกลำไยที่สำคัญได้แก่ จีน ฮองกง มาเลเซีย สิงคโปร์และสหรัฐอเมริกา (จรียาและคณะ, 2545)

ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2545 ผลิตลำไยสดส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 60 ใช้เพื่อการแปรรูปเป็นลำไยอบแห้งและลำไยกระป๋อง อย่างเช่นในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการใช้ผลิตภัณฑ์ลำไยสดเพื่อแปรรูปรวมกันเป็นร้อยละ 55 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมด ความต้องการผลผลิตระดับรองลงมาได้แก่ ความต้องการเพื่อการส่งออกลำไยสด ร้อยละ 26 โดยในปี พ.ศ. 2545 มีการส่งออกลำไยสดประมาณ 100,000 ตัน และปริมาณความต้องการที่สำคัญลำดับสุดท้าย ได้แก่ ความต้องการเพื่อการบริโภคภายในประเทศ ร้อยละ 19 มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นมาโดยตลอด (ตารางที่ 1) (พัชรินทร์, 2546)

ในส่วนของผู้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งมีประมาณร้อยละ 40 ส่วนใหญ่ยังมีความนิยมบริโภคผลสดพันธุ์สีชมพู และเขียวมากกว่าพันธุ์อ็อค พื้นที่ปลูกลำไยทั่วประเทศมีประมาณหกแสนกว่าไร่ กระจายไปทั่วทุกภูมิภาค แต่แหล่งปลูกที่สำคัญอยู่ในเขตภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ในปี พ.ศ. 2544 ทั้งสองจังหวัดมีพื้นที่ปลูกรวมกันถึงร้อยละ 62 ของพื้นที่เพาะปลูกลำไยทั่วประเทศ โดยมีพื้นที่รวมกันเท่ากับ 398,891 ไร่ จากพื้นที่ปลูกทั้งประเทศจำนวน 636,769 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน, 2544 อ้างถึงใน พัทชรินทร์, 2546) ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ที่มีการปลูกลำไยเป็นพื้นที่ตั้งแต่หนึ่งหมื่นไร่ขึ้นไป ได้แก่ เชียงราย ตาก พะเยา น่าน เลย และอำเภอโป่งน้ำร้อนจังหวัดจันทบุรี (จรียาและคณะ, 2545)

ตารางที่ 1 ปริมาณและร้อยละของการใช้ผลผลิตลำไยระหว่างปี พ.ศ. 2540-2545

ปริมาณ: ตัน

การใช้ผลผลิต	2540	2541	2542	2543	2544	2545*
การบริโภคภายในประเทศ (ร้อยละ)	27,700 (10.22)	13,300 (40.55)	43,000 (31.85)	32,600 (9.69)	14,390 (7.70)	75,700 (19.38)
ลำไยแปรรูป (ร้อยละ)	161,700 (59.67)	16,900 (51.52)	48,000 (35.56)	204,900 (60.89)	71,110 (38.07)	215,000 (55.03)
ส่งออกสด (ร้อยละ)	81,600 (30.11)	2,600 (7.93)	44,000 (32.59)	99,000 (29.42)	101,300 (54.23)	100,000 (25.60)
ผลผลิตทั้งประเทศ (ร้อยละ)	271,000 (100.00)	32,800 (100.00)	135,000 (100.00)	336,500 (100.00)	186,800 (100.00)	390,700 (100.00)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ร้อยละของผลผลิตรวม

* ข้อมูลช่วงเดือนมกราคมถึงสิงหาคม 2545

ที่มา: สำนักงานรักษาเสถียรภาพสินค้าเกษตร กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

ในปัจจุบันสถานการณ์การผลิตลำไยผิดไปจากแต่ก่อน เนื่องจากการใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์มาบังคับให้ลำไยออกนอกฤดู ประกอบกับมีความต้องการลำไยอบแห้งเพิ่มขึ้นจากตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีน การส่งออกที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เกษตรกรเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกลำไยมากขึ้น คาดว่าในปี 2544-2545 พื้นที่เพาะปลูกลำไยที่ให้ผลผลิตจะเพิ่มขึ้นกว่าหนึ่งเท่าตัว ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ผลผลิตล้นตลาดทำให้ราคาตกต่ำ ผลกระทบจากการใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ต่อผู้ใช้ ผู้บริโภคและสภาวะแวดล้อม ตลอดจนตลาดการส่งออก อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการกีดกันทางการค้า ทั้งนี้ เพราะประเทศจีนซึ่งเป็นตลาดคู่ค้ารายใหญ่ก็สามารถผลิตลำไยเองได้ โดยมีพื้นที่เพาะปลูกมากกว่า 600,000 ไร่ และมีผลผลิตที่เริ่มทยอยออกสู่ตลาดตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา (จริยาและคณะ, 2545)

ผลผลิตลำไยที่มีจำหน่ายในท้องตลาดมาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ภาคเหนือ ภาคตะวันออก เชียงเหนือ และภาคกลาง เป็นต้น แต่สำหรับแหล่งผลิตที่สำคัญและมีคุณภาพที่ดีที่สุดของประเทศอยู่ในภาคเหนือตอนบน ซึ่งจังหวัดที่ปลูกลำไยมากได้แก่ ลำพูน เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และน่าน นอกจากนี้ยังมีการปลูกแพร่กระจายแถบจังหวัดเพชรบูรณ์ ตาก และภาคตะวันออก เชียงเหนือ บางส่วน เช่น จังหวัดนครพนม หนองคาย นครราชสีมา และอุบลราชธานี ส่วนในภาคกลางมีปลูกบ้างที่จังหวัดสมุทรสาคร นนทบุรี อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าประมาณร้อยละ 80 ของลำไยที่ปลูกกันในปัจจุบันนี้ มีการปลูกในภาคเหนือ (กลุ่มเกษตรกรสัญจร, 2545)

การปลูกลำไยในอดีตไม่ค่อยพบปัญหาเรื่องโรคมานัก แต่ในปัจจุบันปัญหาเหล่านี้ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โรคที่พบว่ามีมีความสำคัญ ได้แก่ โรคพุ่มไม้กวาด โรคใบจุดสนิม โรคราดำ โรคราสีชมพู โรคผลเน่าหลังการเก็บเกี่ยว โรคใบหงิกและโรคใบจุดดำ (วันเพ็ญ, 2543) ซึ่งพบว่ามีระบาดทุกปี แต่จะควบคุมได้โดยการใช้สารเคมี จึงทำให้มีการนำเข้าสารเคมีและการใช้สารเคมีในปริมาณมาก ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมทั้งยังเป็นอันตรายต่อเกษตรกรและผู้บริโภค

จากแนวคิดดังกล่าว จึงได้เกิดงานวิจัยครั้งนี้ โดยทำการศึกษาและคัดเลือกเชื้อราเอนโดไฟต์จากส่วนต่าง ๆ ของลำไย ซึ่งเชื้อราเอนโดไฟต์นี้เป็นเชื้อราที่อาศัยอยู่ในดินพืชและไม่ทำให้พืชแสดงอาการของโรค นอกจากนี้ เชื้อราเอนโดไฟต์บางชนิดยังสามารถป้องกันพืชอาศัยจากการเข้าทำลายของศัตรูตามธรรมชาติ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้พืชมีการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น (สายสมร, 2541) ดังนั้น การทำงานวิจัยครั้งนี้จึงคาดว่าจะเป็ประโยชน์ต่อการควบคุมโรคใบจุดดำลำไยโดยชีววิธี และเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปริมาณการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคพืช

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved